

บทที่ 3

อนุสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่ง เพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสี

การกำหนดความรับผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์หรือรังสีนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับประเทศที่มีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนิวเคลียร์หรือวัสดุกัมมันตรังสี เนื่องจากหลักการดังกล่าวนั้นจะเป็นหลักประกันให้แก่ประชาชนได้ว่า หากเกิดความเสียหายทางนิวเคลียร์หรือรังสีเกิดขึ้นและมีความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินแล้ว จะได้รับการชดเชยความเสียหายอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ได้มีการนำหลักการกำหนดความรับผิดทางแพ่งไว้ในอนุสัญญาระหว่างประเทศและพิธีสารต่างๆ และบางประเทศได้นำหลักการดังกล่าวมากำหนดไว้เป็นกฎหมายภายในประเทศ ดังจะศึกษาในหัวข้อต่อไปนี้

3.1 อนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

อนุสัญญาระหว่างประเทศที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดและหลักการเยียวยาความเสียหายซึ่งเกิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ จำนวน 4 ฉบับ ดังต่อไปนี้

- 1) อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy)
- 2) อนุสัญญากรุงบรัสเซล หรืออนุสัญญาฉบับลงวันที่ 31 มกราคม 2506 เสริมอนุสัญญากรุงปารีสลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2503 (Convention of 31st January 1963 Supplementary to the Paris Convention)
- 3) อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ (Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage)
- 4) อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ (The Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage)

3.1.1 อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy)

อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “อนุสัญญากรุงปารีส” อนุสัญญานี้ได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2503 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2511

อนุสัญญานี้ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพิธีสารเพิ่มเติมฉบับลงวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2507 และพิธีสารฉบับลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2525 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2511 และวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2531 ตามลำดับ และได้แก้ไขครั้งสุดท้ายโดยพิธีสารฉบับลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีผลบังคับใช้

ปัจจุบันมีประเทศที่เป็นภาคีของอนุสัญญานี้จำนวน 15 ประเทศ¹ ได้แก่ ประเทศเบลเยียม ประเทศเดนมาร์ก ประเทศฟินแลนด์ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี ประเทศกรีซ ประเทศอิตาลี ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศนอร์เวย์ ประเทศโปรตุเกส ประเทศสโลวาเนีย ประเทศสเปน ประเทศสวีเดน ประเทศตุรกี และประเทศอังกฤษ

1) ขอบเขตการบังคับใช้อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์

อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ มีผลบังคับใช้กับความเสียหายที่เกิดขึ้นในอาณาเขตหรือน่านน้ำของประเทศภาคี

นอกจากนั้น อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ ยังมีผลบังคับใช้กับความเสียหายทางนิวเคลียร์ที่เกิดขึ้นในอาณาเขตและน่านน้ำของประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีภายใต้เงื่อนไขบางประการ ทั้งนี้ ประเทศภาคีอาจขยายขอบเขตบังคับใช้ทางภูมิศาสตร์ที่กว้างกว่าที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ก็ได้

ประเทศไม่ได้เป็นภาคีสามารถใช้สิทธิเรียกร้องสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นตามอนุสัญญากรุงปารีส กล่าวคือ หากประเทศซึ่งไม่ได้เป็นภาคีของอนุสัญญากรุงปารีสได้รับความเสียหายอันเกิดจากสถานประกอบการนิวเคลียร์ และกฎหมายของประเทศดังกล่าวมีหลักกฎหมายเหมือนกันกับที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ ประเทศซึ่งไม่ได้เป็นภาคีสามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นในประเทศได้

¹ Paris Convention on Nuclear Third Party Liability Latest status of ratifications or accessions.

นอกจากนี้ หากประเทศใดเป็นภาคีแห่งอนุสัญญากรุงเวียนนาและพิธีสารร่วม แต่มิได้เป็นภาคีของอนุสัญญากรุงปารีส หากผู้ประกอบการซึ่งต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์มีสถานประกอบการนิวเคลียร์ตั้งอยู่ในประเทศภาคีแห่งอนุสัญญากรุงปารีส ผู้ประกอบการก็ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นตามหลักเกณฑ์ของอนุสัญญากรุงปารีสเช่นกัน

2) หลักความรับผิดชอบทางละเมิดภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์

หลักความรับผิดชอบทางละเมิดอันเกิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ มีดังนี้

(1) ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

ผู้ประกอบการในสถานประกอบการนิวเคลียร์ (an operator of a nuclear installation) มีความรับผิดชอบบุคคลที่สามโดยเคร่งครัดในความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ที่เกิดขึ้น ณ สถานประกอบการนิวเคลียร์ของตน หรือในระหว่างการขนส่งวัสดุนิวเคลียร์ไปยังหรือจากสถานที่ดังกล่าว

หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดเป็นการลดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายในการพิสูจน์ความผิดหรือความประมาทเลินเล่อ และกำหนดความรับผิดและหน้าที่ในการชดเชยค่าเสียหาย หากพิสูจน์ได้ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างความเสียหายและอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์

(2) ขอบเขตความรับผิด

อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ กำหนดให้ผู้ประกอบการของสถานประกอบการนิวเคลียร์จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายจากนิวเคลียร์ ในกรณีดังต่อไปนี้

ก. ความเสียหายเกิดขึ้นจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ในสถานประกอบกิจการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบการนั้น (มาตรา 3 วรรค (a))

ข. ความเสียหายเกิดขึ้นจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์ซึ่งขนส่งจากสถานที่ประกอบกิจการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบการ ก่อนที่ความรับผิดที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์ดังกล่าวจะโอนไปยังผู้ประกอบการรายอื่นหรือบุคคลอื่นแล้ว (มาตรา 4 วรรค (a))

ค. ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์ซึ่งขนส่งมายังสถานที่ประกอบกิจการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบการ ภายหลังจากที่ความรับผิดที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์นั้นได้โอนจากผู้ประกอบการรายอื่นหรือบุคคลอื่นมาให้แก่ผู้ประกอบการนี้แล้ว (มาตรา 4 วรรค (b))

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบตามที่กำหนดในอนุสัญญา ในกรณีที่ความเสียหายทางนิวเคลียร์เกิดขึ้นโดยตรงจากการพิพาทกันด้วยอาวุธ การกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน สงครามกลางเมือง และการจลาจล (มาตรา 9)

(3) ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในความเสียหายทางนิวเคลียร์แต่เพียงผู้เดียว (Exclusive liability)

ผู้ประกอบการในสถานประกอบการนิวเคลียร์มีความรับผิดชอบในอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ที่เกิดขึ้น ณ สถานประกอบการนิวเคลียร์ของตน หรือในระหว่างการขนส่งวัสดุนิวเคลียร์ไปยังหรือจากสถานที่ดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียว โดยผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายโดยไม่ต้องคำนึงว่าอุบัติเหตุเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ใด (มาตรา 6 วรรค (a) และ (b))

นอกจากนี้ ผู้รับประกันภัยและผู้ค้าประกันที่เกี่ยวข้องอาจถูกฟ้องคดีโดยตรงได้ หากตามกฎหมายของประเทศที่มีเขตอำนาจอนุญาตให้ฟ้องคดีได้โดยตรง (ข้อ 6 วรรค (a))

3) ความเสียหายที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์

(1) ประเภทความเสียหายทางนิวเคลียร์ (Nuclear damage) ซึ่งได้รับการคุ้มครองภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์

ตามมาตรา 3 วรรค (a) ของอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ ได้กำหนดประเภทของความเสียหายที่ได้รับความคุ้มครอง มีดังต่อไปนี้

ก. ความเสียหายต่อชีวิตและร่างกาย

ข. ความเสียหายต่อทรัพย์สิน

ค. ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

ง. การสูญเสียรายได้อันเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม

จ. ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการป้องกันความเสียหายจากนิวเคลียร์

(2) การจัดให้มีหลักประกันให้ครอบคลุมความรับผิด

ผู้ประกอบการมีหน้าที่ที่จะต้องจัดให้มีหลักประกันทางการเงินให้ครอบคลุมจำนวนที่ตนมีความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามตลอดระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย เพื่อเป็นหลักประกันว่าในกรณีที่มิอุบัติการณ์เกิดขึ้นในอนาคตจะสามารถชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอุบัติการณ์นิวเคลียร์ได้แน่นอน ซึ่งหลักประกันทางการเงินดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบของการประกันภัย หรือหลักประกันทางการเงินในรูปแบบอื่นๆ (มาตรา 10 วรรค (a))

(3) ความรับผิดโดยจำกัดเวลา

การเรียกร้องความเสียหายจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์จะถูกจำกัดด้วยระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ซึ่งอาจเป็นการกำหนดไว้ในลักษณะเป็นอายุความหรืออายุสิทธิก็ได้

อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ได้กำหนดให้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายภายใต้อนุสัญญาสิ้นสุดลงไม่ว่าด้วยอายุความหรืออายุสิทธิหากไม่มีการฟ้องคดีภายในกำหนดระยะเวลา 30 ปี นับแต่วันที่เกิดอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์สำหรับความเสียหายต่อชีวิตและร่างกาย และ 10 ปี นับแต่วันที่เกิดอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์สำหรับความเสียหายอื่น หรือระยะเวลาที่ยาวกว่านั้นที่ประเทศภาคีได้กำหนดให้มีมาตรการที่ครอบคลุมความรับผิดของผู้ประกอบการตลอดระยะเวลาดังกล่าว

นอกจากนั้น สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายภายใต้อนุสัญญาอาจสิ้นสุดลงหากว่าผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่ได้ฟ้องคดีภายในระยะเวลาซึ่งกำหนดไว้ไม่ต่ำกว่า 2 ปี นับแต่วันที่บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายรู้หรือสมควรรู้ถึงความเสียหายและตัวผู้ประกอบการผู้ต้องรับผิด

(4) เขตอำนาจศาล

กำหนดให้ศาลของประเทศภาคีซึ่งอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์เกิดขึ้นในอาณาเขตหรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะเป็นศาลที่มีเขตอำนาจเพียงศาลเดียวที่มีอำนาจในการพิจารณาความรับผิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์

ในกรณีที่อุบัติเหตุทางนิวเคลียร์เกิดขึ้นนอกอาณาเขตหรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศภาคี หรือในกรณีที่ไมอาจกำหนดได้ว่าอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์เกิดขึ้น ณ ที่ใด กำหนดให้ศาลของประเทศที่เป็นที่ตั้งของสถานที่ประกอบการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบเป็นศาลที่มีเขตอำนาจ และรวมถึงการดำเนินคดีกับผู้รับประกันภัยหรือผู้ค้าประกัน และการดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายกับผู้ประกอบการอันเกิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์

3.1.2 อนุสัญญากรุงบรัสเซล หรืออนุสัญญานับลงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2506 เสริมอนุสัญญากรุงปารีสลงวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2503 (Convention of 31st January 1963 Supplementary to the Paris Convention)

อนุสัญญากรุงบรัสเซล เป็นอนุสัญญาที่สร้างระบบค่าเสียหายเสริมสำหรับความรับผิดในอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ที่เกิดขึ้นภายใต้กรอบของอนุสัญญากรุงปารีส ดังนั้น บทบัญญัติต่างๆ แห่งอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) จึงนำมาใช้บังคับกับระบบค่าเสียหายเสริมในอนุสัญญากรุงบรัสเซลนี้ด้วย (มาตรา 1)

1) ขอบเขตการบังคับใช้อนุสัญญากรุงบรัสเซล

ระบบค่าเสียหายเสริมภายใต้อนุสัญญานี้จะใช้บังคับกับความเสียหายทางนิวเคลียร์ซึ่งผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบสถานประกอบการนิวเคลียร์ซึ่งใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในทางสันติซึ่งตั้งอยู่ในอาณาเขตของประเทศภาคี และเฉพาะกับความเสียหายทางนิวเคลียร์ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) ความเสียหายที่เกิดขึ้นในอาณาเขตของประเทศภาคี

(2) ความเสียหายที่เกิดขึ้นนอกอาณาเขตของประเทศภาคี ซึ่งเกิดขึ้นบนหรือที่เกิดขึ้นกับเรือหรืออากาศยานซึ่งชักธงหรือจดทะเบียนในประเทศภาคี หรือซึ่งเกิดขึ้นบนหรือที่เกิดขึ้นกับเกาะที่สร้างขึ้นหรือสิ่งปลูกสร้างหรือโครงสร้างภายใต้เขตอำนาจของประเทศภาคี หรือผู้ที่ได้รับความเสียหายเป็นคนชาติของประเทศภาคี แต่ไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นในหรือนอกอาณาเขตทางทะเลของประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีแห่งอนุสัญญานี้

(3) ความเสียหายที่เกิดขึ้นในหรือเหนือเขตเศรษฐกิจจำเพาะหรือไหล่ทวีปของประเทศภาคีในการใช้ประโยชน์หรือสำรวจทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณดังกล่าว

2) ความเสียหายที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้อนุสัญญากรุงบรัสเซล

อนุสัญญากรุงบรัสเซลได้กำหนดให้ประเทศภาคีดำเนินการให้มีค่าเสียหายเพื่อรองรับสำหรับอุบัติการณ์นิวเคลียร์เป็นจำนวน 1,500,000,000 ยูโรต่อหนึ่งอุบัติการณ์ทางนิวเคลียร์ ซึ่งจำนวนดังกล่าวประกอบไปด้วยองค์ประกอบสามส่วน (มาตรา 3) ได้แก่

(1) ส่วนที่หนึ่งเป็นจำนวนอย่างน้อย 700,000,000 ยูโร ได้รับจากหลักประกันทางการเงินหรือจากรัฐบาลของประเทศภาคีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 10 (c) ของอนุสัญญากรุงปารีส

(2) ส่วนที่สองเป็นจำนวนระหว่างเงินจำนวนแรกและ 1,200,000,000 ยูโรซึ่งจ่ายจากรัฐบาลของประเทศภาคีซึ่งมีสถานประกอบการนิวเคลียร์ตั้งอยู่

(3) ระหว่างจำนวน 1,200,000,000 ยูโรและ 1,500,000,000 ยูโร ซึ่งจ่ายจากรัฐบาลของประเทศภาคีตามสัดส่วนการคำนวณที่กำหนดไว้ในมาตรา 12 แห่งอนุสัญญากรุงบรัสเซล

ในการจัดสรรค่าเสียหายนั้น อนุสัญญากรุงบรัสเซลไม่ได้กำหนดสัดส่วนการจัดสรรค่าเสียหายไว้ เพียงแต่กำหนดการจัดสรรให้เป็นไปด้วยความเป็นธรรมและโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติบนเงื่อนไขของสัญชาติ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ (มาตรา 8)

3.1.3 อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ (Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage)

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ (Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage) ได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2506 และมีผลใช้บังคับในวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2520

ปัจจุบันมีประเทศภาคีจำนวน 35 ประเทศ² ได้แก่ ประเทศอาร์เจนตินา ประเทศอาร์มาเนีย ประเทศเบลารุส ประเทศโบลิเวีย ประเทศบอสเนีย ประเทศบราซิล ประเทศบัลแกเรีย ประเทศแคนาดา ประเทศชิลี ประเทศโครเอเชีย ประเทศคิวบา สาธารณรัฐเช็ก ประเทศอียิปต์ ประเทศเอสโตเนีย ประเทศฮังการี ประเทศเลตเวีย ประเทศลิทัวเนีย ประเทศเม็กซิโก ประเทศมอนเตเนโกร ประเทศไนเจอร์ ประเทศไนจีเรีย ประเทศเปรู ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศโปแลนด์ สาธารณรัฐมอนโดวา ประเทศโรมาเนีย สหพันธรัฐรัสเซีย ประเทศเซนต์วินเซนต์ ประเทศเซอเบีย ประเทศสโลวาเกีย ประเทศสโลวีเนีย ประเทศสวีเดน ประเทศเซอร์เบีย ประเทศยูเครน อังกฤษ ประเทศอูรัก

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพิธีสาร ฉบับวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2540 (Protocol to Amend the Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage of 21 May 1963) ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2546 โดยมีประเทศภาคี 5 ประเทศที่ได้ให้สัตยาบันกับพิธีสารฉบับนี้ ได้แก่ ประเทศอาร์เจนตินา ประเทศเบลารุส ประเทศเลตเวีย ประเทศมอริออคโค และประเทศโรมาเนีย

ทั้งนี้ อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ มีหลักการเดียวกันกับอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วนั้น โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1) ขอบเขตการบังคับใช้อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์มีผลบังคับใช้กับความเสียหายทางนิวเคลียร์ไม่ว่าเกิดขึ้น ณ ที่ใด (มาตรา 2 วรรค 1) ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นในอาณาเขตหรือน่านน้ำของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญานี้หรือไม่ก็ตาม ซึ่งใช้บังคับกับกรณีดังต่อไปนี้

(1) ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุการณ์นิวเคลียร์ที่เกิดขึ้นในสถานประกอบกิจการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบการนั้น (มาตรา 2 วรรค 1 (a))

(2) ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุการณ์นิวเคลียร์ที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์ซึ่งขนส่งจากสถานที่ประกอบกิจการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบการก่อนที่ความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์ดังกล่าวจะโอนไปยังผู้ประกอบการรายอื่นหรือบุคคลอื่นแล้ว (มาตรา 2 วรรค 1 (b))

(3) ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุการณ์นิวเคลียร์ที่เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์ซึ่งขนส่งมายังสถานที่ประกอบกิจการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบการภายหลังจากที่ความรับผิดชอบ

² International Atomic Energy Agency. "Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage.

เกี่ยวข้องกับวัสดุนิวเคลียร์นั้น ได้ออนจากผู้ประกอบการรายอื่นหรือบุคคลอื่นมาให้แก่ผู้ประกอบการนี้แล้ว (มาตรา 2 วรรค 1 (c))

2) หลักความรับผิดชอบภายใต้อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์

หลักความรับผิดชอบภายใต้อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ มีลักษณะที่เหมือนกันกับอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ ดังนั้นจึงขอสรุปเพียงสาระสำคัญ ดังนี้

(1) ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

ดังปรากฏอยู่ในมาตรา 4 (1) กล่าวคือ ผู้ประกอบการในสถานประกอบการนิวเคลียร์ (an operator of a nuclear installation) มีความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามโดยเด็ดขาดในความเสียหายจากอุบัติเหตุนิวเคลียร์ที่เกิดขึ้น ณ สถานประกอบการนิวเคลียร์ของตน หรือในระหว่างการขนส่งวัสดุนิวเคลียร์ไปยังหรือจากสถานที่ดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดตามที่กำหนดในอนุสัญญา ในกรณีที่ความเสียหายทางนิวเคลียร์เกิดขึ้นโดยตรงจากพิพาทกันด้วยอาวุธ การกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน สงครามกลางเมือง และการจลาจล (มาตรา 4 วรรค 3)

นอกจากนี้ ในกรณีที่ความเสียหายทางนิวเคลียร์เกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ที่ได้รับความเสียหาย ศาลอาจกำหนดให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลนั้นหรือรับผิดชอบต่อบุคคลนั้นเพียงบางส่วน (มาตรา 4 วรรค 2)

(2) ผู้ประกอบการต้องรับผิดในความเสียหายทางนิวเคลียร์แต่เพียงผู้เดียว (Exclusive liability)

ผู้ประกอบการในสถานประกอบการนิวเคลียร์มีความรับผิดชอบในอุบัติเหตุ นิวเคลียร์ที่เกิดขึ้น ณ สถานประกอบการนิวเคลียร์ของตนหรือในระหว่างการขนส่งวัสดุนิวเคลียร์ไปยังหรือจากสถานที่ดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียว โดยผู้ประกอบการจะต้องรับผิดตามกฎหมายโดยไม่ต้องคำนึงว่าอุบัติเหตุเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ใด (มาตรา 2 และมาตรา 4 วรรค 1 และ 2)

นอกจากนี้ ผู้รับประกันภัยและผู้ค้าประกันที่เกี่ยวข้องอาจถูกฟ้องคดีโดยตรงได้ หากตามกฎหมายของประเทศที่มีเขตอำนาจอนุญาตให้ฟ้องคดีได้โดยตรง (มาตรา 2 วรรค 7)

(3) เขตอำนาจศาล

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ กำหนดให้ศาลของประเทศภาคีซึ่งอุบัติเหตุนิวเคลียร์เกิดขึ้นในอาณาเขตหรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะเป็นศาลที่มีเขตอำนาจเพียงศาลเดียวที่มีอำนาจในการพิจารณาความรับผิดจากอุบัติเหตุ

นิวเคลียร์ และในกรณีที่อุบัติการณ์นิวเคลียร์เกิดขึ้นนอกอาณาเขตหรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศภาคี หรือในกรณีที่ไม่อาจกำหนดได้ว่าอุบัติการณ์นิวเคลียร์เกิดขึ้น ณ ที่ใด อนุสัญญาดังกล่าวกำหนดให้ศาลของประเทศที่เป็นที่ตั้งของสถานประกอบการนิวเคลียร์ของผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบเป็นศาลที่มีเขตอำนาจ (มาตรา 11)

นอกจากนั้น กำหนดให้ลักษณะ รูปแบบและขอบเขตของค่าเสียหายรวมถึงการจัดสรรค่าเสียหายให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลที่มีเขตอำนาจดังกล่าว (มาตรา 7)

3) ความเสียหายที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์

(1) ประเภทความเสียหายทางนิวเคลียร์ (Nuclear damage) ซึ่งได้รับการคุ้มครองภายใต้อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์

ความเสียหายที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้อนุสัญญาฉบับนี้ ครอบคลุมถึงความเสียหาย (มาตรา 1 วรรค 1 (k) (1) - (6)) มีดังต่อไปนี้

ก. ความเสียหายต่อชีวิตและร่างกาย

ข. ความเสียหายต่อทรัพย์สิน

ค. ความเสียหายทางเศรษฐกิจ

ง. ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

จ. การสูญเสียรายได้อันเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม

ฉ. ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการป้องกันความเสียหายจากนิวเคลียร์

ข้อที่แตกต่างจากอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ คือ อนุสัญญาอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ ยังได้กำหนดให้ความเสียหายทางนิวเคลียร์รวมถึงความเสียหายทางเศรษฐกิจอื่นซึ่งอาจเรียกได้ตามกฎหมายแพ่งทั่วไปในศาลที่มีเขตอำนาจ

(2) จำนวนความเสียหายที่ได้รับการคุ้มครอง

ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจะไม่เกินไปกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ถึงแม้ว่าค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงจะสูงไปกว่าจำนวนที่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายก็ตาม

อย่างไรก็ตาม ประเทศภาคีอาจกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบมากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ภายใต้อนุสัญญาหรือกำหนดให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบโดยไม่จำกัดก็ได้

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ ได้กำหนดจำนวนค่าเสียหายขั้นต่ำที่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบไว้เท่ากับ 300,000,000 SDRs ของ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) แต่ในระยะ 15 ปี นับแต่วันที่พิธีสารฉบับปี 2540 มีผลใช้บังคับ ประเทศภาคีอาจกำหนดจำนวนขั้นต่ำที่ผู้ประกอบจะต้องรับผิดชอบ เท่ากับ 100,000,000 SDRs ก็ได้

ในกรณีที่ประเทศภาคีได้กำหนดจำนวนเงินขั้นต่ำไว้ต่ำกว่าจำนวนข้างต้น (แต่ ต้องไม่ต่ำกว่า 150,000,000 SDRs สำหรับจำนวน 300,000,000 SDRs) ประเทศภาคีจะต้องจัดให้มีการสนับสนุนเงินทุนจากรัฐ (public funds) จนครบจำนวน 300,000,000 SDRs หรือ 100,000,000 SDRs ข้างต้น นอกจากนั้น ประเทศภาคีอาจกำหนดให้ค่าเสียหายขั้นต่ำให้น้อยกว่าจำนวนขั้นต่ำ ข้างต้น แต่ไม่น้อยไปกว่า 5,000,000 SDRs ก็ได้ โดยคำนึงถึงลักษณะของสถานที่ประกอบกิจการ นิวเคลียร์หรือวัสดุนิวเคลียร์ที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ จำนวนค่าเสียหายขั้นต่ำข้างต้น ยังไม่รวมดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายที่กำหนด โดยศาลที่มีเขตอำนาจ (มาตรา 5A วรรค 1)

(3) การจัดให้มีหลักประกันให้ครอบคลุมความรับผิด

ผู้ประกอบการมีหน้าที่ที่จะต้องจัดให้มีหลักประกันทางการเงินให้ครอบคลุม จำนวนที่ตนมีความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามตลอดระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย เพื่อเป็น หลักประกันว่าในกรณีที่มิอุบัติการณ์เกิดขึ้นในอนาคตจะสามารถชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอุบัติการณ์นิวเคลียร์ได้แน่นอน ซึ่งหลักประกันทางการเงินดังกล่าวอาจอยู่ใน รูปแบบของการประกันภัย หรือหลักประกันทางการเงินในรูปแบบอื่นๆ (มาตรา 7 วรรค 1 (a))

(4) ความรับผิดโดยจำกัดเวลา

การเรียกร้องความเสียหายจากอุบัติการณ์นิวเคลียร์จะถูกจำกัดด้วยระยะเวลา ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในของแต่ละประเทศซึ่งอาจเป็นการกำหนดไว้ในลักษณะเป็นอายุ ความหรืออายุสิทธิก็ได้

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ ได้กำหนดให้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายภายใต้อนุสัญญาสิ้นสุดลงไม่ว่าด้วยอายุความหรืออายุ สิทธิหากไม่มีการฟ้องคดีภายในกำหนดระยะเวลา 30 ปี นับแต่วันที่เกิดอุบัติการณ์นิวเคลียร์สำหรับ ความเสียหายต่อชีวิตและร่างกาย และ 10 ปี นับแต่วันที่เกิดอุบัติการณ์นิวเคลียร์สำหรับความเสียหายอื่น หรือระยะเวลาที่ยาวกว่านั้นที่ประเทศภาคีได้กำหนดให้มีมาตรการที่ครอบคลุมความรับผิดของผู้ประกอบการตลอดระยะเวลาดังกล่าว (มาตรา 6 วรรค 1 (a) และ (b))

นอกจากนั้น สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายภายใต้อนุสัญญาอาจสิ้นสุดลงหากว่าผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่ได้ฟ้องคดีภายในระยะเวลาซึ่งกำหนดไว้ไม่ต่ำกว่า 3 ปีนับแต่วันที่บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายรู้หรือสมควรรู้ถึงความเสียหายและตัวผู้ประกอบการผู้ต้องรับผิดชอบ (มาตรา 6 วรรค 3)

3.1.4 อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติเหตุการณ์นิวเคลียร์ (The Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage)

อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติเหตุการณ์นิวเคลียร์ (The Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage) ได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2540

อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติเหตุการณ์นิวเคลียร์นี้มีลักษณะที่แตกต่างจากอนุสัญญากรุงบรัสเซล คือ ในขณะที่อนุสัญญากรุงบรัสเซลมีผลใช้บังคับกับผู้อยู่กับอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) แต่อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติเหตุการณ์นิวเคลียร์นี้มีลักษณะเป็นเอกเทศ (Free standing) ต่างหากจากอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) หรืออนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ และได้เปิดโอกาสให้ประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) หรืออนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์สามารถเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญานี้ได้

นอกจากนี้ อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติเหตุการณ์นิวเคลียร์นี้ยังเปิดโอกาสให้ประเทศที่ไม่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) หรืออนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์สามารถเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญานี้ได้ หากว่ากฎหมายภายในว่าด้วยความรับผิดชอบในอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ของประเทศดังกล่าวมีหลักเกณฑ์สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) หรืออนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ตามที่กำหนดไว้ในภาคผนวกของอนุสัญญาดังกล่าว

ปัจจุบันอนุสัญญาฉบับนี้ยังไม่มีผลใช้บังคับ³

1) ขอบเขตการบังคับใช้อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติเหตุการณ์นิวเคลียร์

อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติเหตุการณ์นิวเคลียร์ (The Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage) เป็นความเสียหายนอกเหนือไปจากจำนวนที่ผู้ประการสถานประกอบการนิวเคลียร์จะต้องรับผิดชอบภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) หรืออนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์

อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติเหตุการณ์นิวเคลียร์ ไม่ได้กำหนดขอบเขตของการบังคับใช้ไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นจึงมีขอบเขตการใช้ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในของประเทศภาคี ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) หรืออนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ หรือตามที่กำหนดไว้ในภาคผนวกของอนุสัญญานี้⁴ เช่น สถานประกอบการนิวเคลียร์ที่ครอบคลุม ประเภทของความเสียหายทางนิวเคลียร์ และอุบัติเหตุการณ์นิวเคลียร์ที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งอนุสัญญา

อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติเหตุการณ์นิวเคลียร์นี้ได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับขอบเขตของการบังคับใช้ในการจัดสรรค่าเสียหายเสริมบางประการ โดยได้กำหนดให้ค่าเสียหายในส่วนนี้ให้นำมาจัดสรรให้ความเสียหายทางนิวเคลียร์เฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ความเสียหายที่เกิดขึ้นในอาณาเขตของประเทศภาคี

(2) ความเสียหายที่เกิดขึ้นนอกอาณาเขตของประเทศภาคี ซึ่งเกิดขึ้นในหรือที่เกิดขึ้นกับเรือหรืออากาศยานซึ่งชักธงหรือจดทะเบียนในประเทศภาคี เกาะที่สร้างขึ้นหรือสิ่งปลูกสร้างหรือโครงสร้างภายใต้เขตอำนาจของประเทศภาคี หรือผู้ที่ได้รับความเสียหายเป็นคนชาติของ

³ International Atomic Energy Agency. "Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage. Retrieved June 3, 2008, from

http://www.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/supcomp_status.pdf

⁴ IAEA International Expert Group on Nuclear Liability (INLEX), "the 1997 Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage and the 1997 Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage Explanatory Texts. Retrieved June 20, 2008, from

<http://www.iaea.org/About/Policy/GC/GC48/Documents/gc48inf5expltest.pdf>

ประเทศภาคี แต่ไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นในหรือเหนืออาณาเขตของทางทะเลของประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีแห่งอนุสัญญานี้

(3) ความเสียหายที่เกิดขึ้นในหรือเหนือเขตเศรษฐกิจจำเพาะหรือไหล่ทวีปของประเทศภาคีในการใช้ประโยชน์หรือสำรวจทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณดังกล่าว

2) ความเสียหายที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติเหตุการณ์นิวเคลียร์

อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมต่ออุบัติเหตุการณ์นิวเคลียร์ ได้กำหนดองค์ประกอบของค่าเสียหายเสริมไว้ในมาตรา 3 ของอนุสัญญา ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ

(1) องค์ประกอบส่วนแรก เป็นจำนวนอย่างน้อย 300,000,000 SDRs (หรือ 150,000,000 SDRs ในช่วงระยะเวลา 10 ปีนับแต่วันที่อนุสัญญานี้ได้รับการรับรอง) ต่ออุบัติเหตุการณ์นิวเคลียร์ ซึ่งอาจเป็นจำนวนที่ผู้ประกอบการจะต้องดำรงไว้ตามกฎหมาย หรือจากรัฐบาลของประเทศภาคีหรือจากทั้งสองแหล่งประกอบกัน

(2) องค์ประกอบส่วนที่สอง เป็นส่วนที่จ่ายจากรัฐบาลของประเทศภาคี (Public funds) แต่ละประเทศ ซึ่งคำนวณตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 แห่งอนุสัญญา

ในการจัดสรรค่าเสียหายนั้น อนุสัญญาว่าด้วยค่าเสียหายเสริมได้กำหนดให้ค่าเสียหายในส่วนแรก (300,000,000 SDRs) ให้จัดสรรระหว่างผู้ที่ได้รับความเสียหายอย่างป็นธรรมและโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติบนเงื่อนไขของสัญชาติ ภูมิสำเนา หรือถิ่นที่อยู่ เว้นแต่ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายทางนิวเคลียร์ของประเทศภาคีจะไม่มีผลบังคับใช้กับประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคี (เช่น ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนาหรืออนุสัญญากรุงปารีส)

สำหรับค่าเสียหายในส่วนที่สองที่จ่ายจากรัฐบาลของประเทศภาคีนั้น อนุสัญญาได้กำหนดให้ค่าเสียหายในส่วนนี้ให้นำมาจัดสรรให้ความเสียหายทางนิวเคลียร์เฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้

ก. ความเสียหายที่เกิดขึ้นในอาณาเขตของประเทศภาคี

ข. ความเสียหายที่เกิดขึ้นนอกอาณาเขตของประเทศภาคี ซึ่งเกิดขึ้นในหรือที่เกิดขึ้นกับเรือหรืออากาศยานซึ่งชักธงหรือจดทะเบียนในประเทศภาคี เกาะที่สร้างขึ้นหรือสิ่งปลูกสร้างหรือโครงสร้างภายใต้เขตอำนาจของประเทศภาคี หรือผู้ที่ได้รับความเสียหายเป็นพลเมืองของประเทศภาคี แต่ไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นในหรือเหนืออาณาเขตของทางทะเลของประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีแห่งอนุสัญญานี้

ค. ความเสียหายที่เกิดขึ้นในหรือเหนือเขตเศรษฐกิจจำเพาะหรือไหล่ทวีปของประเทศภาคีในการใช้ประโยชน์หรือสำรวจทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณดังกล่าว

นอกจากนี้ในระหว่างประเทศภาคีด้วยกันเองนั้น อนุสัญญาฯ ได้กำหนดสัดส่วนการจัดสรรค่าเสียหายจากค่าเสียหายในส่วนที่สองไว้ กล่าวคือ ร้อยละ 50 ให้จัดสรรให้กับการเรียกชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นในหรือนอกประเทศที่เป็นที่ตั้งสถานประกอบการนิวเคลียร์และอีกร้อยละ 50 ให้จัดสรรแก่ความเสียหายที่เกิดขึ้นนอกประเทศที่เป็นที่ตั้งสถานประกอบการนิวเคลียร์โดยเฉพาะ

3.1.5 พิธีสารร่วมว่าด้วยการบังคับใช้อนุสัญญากรุงเวียนนาและอนุสัญญากรุงปารีส (Joint Protocol Relating to the Application of the Vienna Convention and the Paris Convention)

พิธีสารร่วมว่าด้วยการบังคับใช้อนุสัญญากรุงเวียนนาและอนุสัญญากรุงปารีส (Joint Protocol Relating to the Application of the Vienna Convention and the Paris Convention) ได้มีการรับรองเมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2531 และมีผลใช้บังคับในวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2535

ปัจจุบันมีภาคี จำนวน 24 ประเทศ ได้แก่ ประเทศบัลแกเรีย ประเทศแคนาดา ประเทศชิลี ประเทศโครเอเชีย ประเทศสาธารณรัฐเช็ก ประเทศเดนมาร์ก ประเทศอียิปต์ ประเทศเอสโตเนีย ประเทศฟินแลนด์ ประเทศเยอรมนี ประเทศกรีซ ประเทศฮังการี ประเทศเลตเวีย ประเทศลิทัวเนีย ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศนอร์เวย์ ประเทศโปแลนด์ ประเทศโรมาเนีย ประเทศสโลวาเกีย ประเทศสโลวีเนีย ประเทศสโลวาเกีย ประเทศสวีเดน ประเทศตุรกี และประเทศยูเครน

ประเทศที่เป็นภาคีของพิธีสารร่วมว่าด้วยการบังคับใช้อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายทางนิวเคลียร์ และอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบพลเรือนในด้านพลังงานนิวเคลียร์ (อนุสัญญากรุงปารีส) นี้และเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยความรับผิดชอบพลเรือนนิวเคลียร์อนุสัญญาใดอนุสัญญาหนึ่งจะได้รับประโยชน์จากการบังคับใช้ของอนุสัญญาอีกฉบับหนึ่งซึ่งไม่ได้เป็นภาคีด้วย

⁵ International Atomic Energy Agency. "Joint Protocol Relating to the Vienna Convention and the Paris Convention-latest status. Retrieved June 3,2008, from http://www.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/jointprot_status.pdf

3.2 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้จะขอกล่าวอย่างประเทศที่มีกฎหมายซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากนิวเคลียร์ ซึ่งได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น

3.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

เมื่อปี พ.ศ. 2548 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้พลังงานนิวเคลียร์ผลิตไฟฟ้าเกือบร้อยละ 19 ของไฟฟ้าที่ผลิตได้ ในปัจจุบันประเทศสหรัฐอเมริกามีเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ที่ใช้งานอยู่ 103 เครื่อง ซึ่งมีทั้งชนิดแบบนำอัดความดันและแบบน้ำเดือด โรงงานพลังงานนิวเคลียร์เหล่านี้ผลิตไฟฟ้าได้ถึง 780 พันล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง

ปัจจุบันกระทรวงพลังงานได้ริเริ่มโครงการ Generation IV (Gen4) เพื่อพัฒนาแบบเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ทางพาณิชย์แบบใหม่และนวัตกรรมใหม่ในปี พ.ศ. 2583 โครงการนี้มีความเกี่ยวข้องทั้งภายในและระหว่างประเทศ

ประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายหลักด้านนิวเคลียร์ คือ The Atomic Energy Act of 1954 ซึ่งกำหนดให้ฝ่ายปกครองสามารถที่จะไปออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมดูแลได้ ซึ่งเรียกว่า Code of Federal Regulations (CFR) กฎระเบียบที่เกี่ยวกับนิวเคลียร์ส่วนใหญ่กำหนดไว้ใน 10 CFR

นอกจากนี้ยังมี The Nuclear Waste Policy Act of 1982 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้สร้างความรับผิดชอบให้รัฐบาลกลางเป็นผู้กำหนดสถานที่สำหรับการจัดการกากกัมมันตรังสีระดับสูงและเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ใช้แล้ว และความรับผิดชอบของผู้ก่อให้เกิดกากกัมมันตรังสีเพื่อรับการระดมทุนการจัดการกากกัมมันตรังสีเป็นการถาวร และกำหนดการมีส่วนร่วมแก่สาธารณชน มลรัฐ ผ่านช่องทางต่างๆ ในการวางแผนและการพัฒนาสถานที่เก็บที่ถาวร

The Price-Anderson Act เป็นกฎหมายที่ควบคุมความรับผิดชอบและการชดเชยความเสียหายในเหตุการณ์ด้านนิวเคลียร์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของผู้รับใบอนุญาตจาก Nuclear Regulatory Commission (NRC) และผู้ได้รับสัญญาจาก US Department of Energy (DOE) เหตุการณ์ทางนิวเคลียร์ที่กำหนดเกี่ยวกับการชดเชยความเสียหายทางด้านนิวเคลียร์ รวมถึงกรณีที่องค์กรของรัฐบาลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบได้สั่งให้มีการอพยพเพื่อป้องกันความเสียหายล่วงหน้า แม้การอพยพนั้นเกิดเนื่องจากมีเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดอันตรายของการบาดเจ็บด้านร่างกายหรือความเสียหายด้านทรัพย์สิน แม้จะไม่มี การปล่อยหรือรั่วไหลของสารกัมมันตรังสีออกจากสถานประกอบการนิวเคลียร์ก็ตาม นอกจากนี้ก็กล่าวถึงการจำกัดความรับผิดชอบสำหรับโรงงานนิวเคลียร์

กฎหมายหลักที่กำกับดูแลการใช้วัสดุนิวเคลียร์และอุปกรณ์นิวเคลียร์ ได้แก่ Atomic Energy Act of 1954 พระราชบัญญัตินี้ใช้กับทั้งการใช้วัสดุนิวเคลียร์โดยฝ่ายพลเรือนและทางทหาร โดยในฝ่ายพลเรือนพระราชบัญญัติกำหนดทั้งเรื่องการพัฒนาและกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้วัสดุ

นิวเคลียร์และอุปกรณ์นิวเคลียร์ในสหรัฐอเมริกา และมีการประกาศนโยบายว่า “การพัฒนา การใช้ และการควบคุมพลังงานปรมาณูจะมุ่งเพื่อส่งเสริมความสงบสุขในโลก ปรับปรุงสวัสดิการทั่วไป เพิ่มมาตรฐานการครองชีพ และเสริมสร้างความแข็งแกร่งในการแข่งขันเสรีให้องค์กรธุรกิจเอกชน” พระราชบัญญัตินี้กำหนดว่า การใช้วัสดุนิวเคลียร์และอุปกรณ์นิวเคลียร์ของพลเรือนต้องได้รับ อนุญาต และมอบอำนาจให้ NRC วางกฎหรือระเบียบ และบังคับใช้มาตรฐานดังกล่าวเพื่อควบคุม การใช้ เนื่องจาก “คณะกรรมการมีความจำเป็นหรือเจตนารมณ์ที่จะปกป้องสุขภาพและความปลอดภัย และทำให้อันตรายแก่ชีวิตหรือทรัพย์สินลดน้อยลง” การกระทำของคณะกรรมการภายใต้ พระราชบัญญัตินี้ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดในกฎหมาย ซึ่งคณะกรรมการต้องรับฟังความคิดเห็นและการพิจารณาทบทวนการปฏิบัติตามกฎหมายโดยศาลรัฐบาลกลาง แต่สหรัฐนั้นต้อง แสดงให้เห็นก่อนว่าระบบกำกับดูแลของตนสอดคล้องกับระบบของ NRC และเพียงพอที่จะ คุ้มครองด้านสาธารณสุขและความปลอดภัย โดย NRC ยังคงมีอำนาจเหนือสถานประกอบการ นิวเคลียร์ภายในสหรัฐและการส่งออกจากสหรัฐ ทั้งนี้ มีการแก้ไขพระราชบัญญัตินี้ครั้งสำคัญครั้ง หนึ่งเพื่อสร้างค่าชดเชยและข้อจำกัดความรับผิดชอบของผู้รับใบอนุญาตสำหรับความเสียหายต่อบุคคลภายนอกที่ตั้ง (off-site person) หรือความเสียหายต่อทรัพย์สินที่เกิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์

สำหรับในเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายของบุคคลภายนอก the Price-Anderson Nuclear Industries Indemnity Act หรือที่เรียกว่า the Price-Anderson Act เป็นกฎหมายที่มี วัตถุประสงค์หลักในการชดเชยความเสียหายในอุตสาหกรรมนิวเคลียร์ต่อสิทธิเรียกร้องความรับผิดชอบ ที่เกิดจากเหตุการณ์นิวเคลียร์ ในขณะที่ยังคงรับประกันการชดเชยความเสียหายที่ครอบคลุมแก่ สาธารณชนทั่วไป กฎหมายนี้สร้างระบบการประกันภัยประเภทที่ไม่ต้องพิสูจน์ความผิด ซึ่ง 10,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐแรกเป็นเงินทุนจากอุตสาหกรรมตามแผนงานที่กำหนดในกฎหมายนี้ สิทธิเรียกร้องที่เกินกว่า 10,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐถูกครอบคลุมโดยรัฐบาลกลาง วัตถุประสงค์ หนึ่งในการออกกฎหมายฉบับนี้เนื่องจากเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีความเข้มแข็งแก่การผลิต พลังงานนิวเคลียร์โดยเอกชน เพราะนักลงทุนไม่เต็มใจที่จะยอมรับความเสี่ยงเรื่องพลังงาน นิวเคลียร์ที่ยังไม่รู้โดยไม่มีการจำกัดความรับผิดชอบของพวกเขา

กฎหมายนี้กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตเครื่องปฏิกรณ์กำลังนิวเคลียร์จะต้องมีการ ประกันภัยจำนวนสูงสุดต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนิวเคลียร์ซึ่งมีอยู่ในตลาดประกันภัย สิทธิ เรียกร้องทางการเงินใดซึ่งตกอยู่ในจำนวนสูงสุดนี้ถูกจ่ายโดยบริษัทประกันภัย กองทุน Price-Anderson ซึ่งถูกจ่ายโดยบริษัทเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์เองจะถูกใช้ในความแตกต่าง แต่ละบริษัท เครื่องปฏิกรณ์ถูกผูกมัดที่จะลงเงินถึง 95.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในเหตุการณ์อุบัติเหตุหนึ่งครั้ง จำนวนสูงสุดของกองทุนมีประมาณ 9.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ถ้าบริษัทเครื่องปฏิกรณ์ทั้งหมด

ถูกกำหนดให้ต้องจ่ายตามหน้าที่เต็มจำนวนแก่กองทุน กองทุนนี้ไม่ถูกจ่ายเว้นเสียแต่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารกองทุนถูกกำหนดให้ต้องมีแผนงานต่อเนื่องในการเลี้ยงกองทุนเพื่อที่ว่าผู้ร้องอาจได้รับการจ่ายทันทีที่เป็นไปได้ การจ่ายที่แท้จริงโดยบริษัทในเหตุการณ์อุบัติเหตุครั้งหนึ่งถูกตั้งอยู่ที่สิบห้าล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อปี

ถ้ามีเหตุการณ์ทางนิวเคลียร์เกิดขึ้น NRC ต้องยื่นรายงานเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของตนต่อศาลและต่อสภา ถ้าสิทธิเรียกร้องเกินกว่ามูลค่าสูงสุดของกองทุน Price-Anderson ประธานาธิบดีต้องยื่นข้อเสนอต่อสภา ข้อเสนอเหล่านี้ต้องมีรายละเอียดค่าใช้จ่ายในอุบัติเหตุและแนะนำว่ากองทุนควรจะถูกสนับสนุนอย่างไร และแผนงานละเอียดสำหรับการจ่ายค่าชดเชยเต็มจำนวนและทันทีแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ภายใต้กฎหมายนี้ผู้บริหารกองทุนมีสิทธิที่จะเก็บเงินเพิ่มจากโรงงานได้อีกถ้าจำเป็น ถ้าสภาองเกรสล้มเหลวที่จะให้เงินค่าชดเชย สิทธิเรียกร้องสามารถกระทำได้ภายใต้ the Tucker Act ซึ่งเป็นกฎหมายที่รัฐบาลสละความคุ้มกันตนเอง เนื่องจากความล้มเหลวที่จะบรรลุน้ำหนักในการจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้ร้อง

Price-Anderson ครอบคลุมถึงอุปกรณ์ที่อยู่ในความครอบครองของ DOE ด้วย ผู้รับใบอนุญาตเอกชนและคู่สัญญาของพวกเขา รวมทั้งโรงงานเสริมสมรรถนะแร่ยูเรเนียม ห้องทดลองของประเทศ และสถานที่จัดการกากที่ Yucca Mountain การจ่ายค่าสินไหมทดแทนใดๆ สำหรับอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากอุปกรณ์ที่อยู่ในความครอบครองของ DOE นั้น เป็นค่าสินไหมทดแทนจากกองทุนซึ่งมาจากเงินงบประมาณของประเทศ ทั้งนี้ ขนาดของกองทุนถูกกำหนดโดยกฎหมายขึ้นกับจำนวนโรงงานที่ก่อให้เกิดกองทุนนั้น

ตั้งแต่มีการประกาศใช้ Price-Anderson จำนวนเงินประกันภัยทางนิวเคลียร์มีการจ่ายมาแล้ว 151 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

สำหรับการเยียวยาความเสียหายเป็นไปตามหลักกฎหมายละเมิดของสหรัฐอเมริกา เป้าหมายสำคัญในการฟ้องคดีละเมิด คือ การฟ้องให้ผู้กระทำละเมิดชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดนั้น โดยค่าเสียหายหรือค่าตั้งศาลที่ศาลจะให้มีการเยียวยาความเสียหายนั้นที่สำคัญมี 4 อย่าง ได้แก่

1) ค่าเสียหายชดเชยความเสียหาย (Compensatory Damages) คือ ค่าเสียหายที่ชดเชยความเสียหายที่ผู้ถูกกระทำละเมิดได้รับจากการกระทำละเมิด ทั้งนี้ ในกรณีที่เป็นการค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิดต่อร่างกายนั้น ค่าเสียหายนี้จะครอบคลุมไปถึงค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดรายได้จากการไม่ได้ทำงาน ค่าแห่งความเจ็บปวดที่ได้รับ

ค่าเสียหายที่ชดเชยความเสียหายนี้ อาจแยกออกเป็น 2 ประการย่อย ได้แก่

(1) ค่าเสียหายทั่วไป (General damages) คือ ค่าเสียหายที่พึงเกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดนั้นอย่างปกติทั่วไป ค่าเสียหายทั่วไป คือ ค่าแห่งความเจ็บปวดทุกข์ทรมานที่ผู้เสียหายได้รับ

(2) ค่าเสียหายพิเศษ (Special damages or consequential damages) คือ ค่าเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิด แต่อาจมีลักษณะพิเศษแห่งความเสียหายที่แตกต่างกันออกตามแต่ละสาระสำคัญของเรื่องราวที่มีการละเมิด เช่น ค่าซ่อมแซมให้ทรัพย์สินกลับสภาพเดิม ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดรายได้จากการไม่ได้ทำงานในระหว่างการรักษาตัว เป็นต้น

2) ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) คือ ค่าเสียหายที่ศาลกำหนดให้เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำละเมิดที่ได้กระทำโดยเจตนา ปกติค่าเสียหายเชิงลงโทษนี้จะมีการกำหนดให้ในกรณีการกระทำละเมิดนั้นได้กระทำโดยเจตนา

ศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกาได้พัฒนาหลักเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ 3 หลักสำคัญ ได้แก่

(1) ระดับความน่าตำหนิหรือประณามของการกระทำของผู้กระทำละเมิด

(2) สัดส่วนของค่าเสียหายเชิงลงโทษต่อค่าเสียหายชดเชยความเสียหาย

(3) การเปรียบเทียบค่าเสียหายเชิงลงโทษที่จะกำหนดกับมาตรการทางแพ่งหรือทางอาญาที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน

3) ค่าเสียหายที่ให้เพื่อแสดงว่ามีความเสียหาย (Nominal Damages) คือ ค่าเสียหายที่ศาลกำหนดให้เมื่อการกระทำละเมิดนั้น โจทก์ไม่สามารถนำสืบถึงจำนวนค่าเสียหายได้

4) คำสั่งศาลอื่นๆ (Injunction) นอกเหนือไปจากการเยียวยาความเสียหายจากการกระทำละเมิดโดยการกำหนดค่าเสียหายเป็นเงินที่ต้องให้มีการชำระกันแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยกระทำการใดๆ หรือไม่กระทำการใดๆ เพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายก็ได้

3.2.2 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายหลายฉบับเพื่อใช้จัดตั้งองค์กรต่างๆ และใช้กำหนดหลักเกณฑ์มาตรการต่างๆ ในการกำกับดูแล ควบคุม ขออนุญาต ป้องกัน และกำหนดความรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้แก่

1) The Atomic Energy Basic Law

2) The Law for the Regulations of Nuclear Source Material, Nuclear Fuel Material and Reactors

3) The Law for Prevention of Radiation Hazards due to Radio-Isotope, Etc

4) The Special Law of Emergency Preparedness of Nuclear Disaster

5) The Law on Compensation for Nuclear Damage

6) Specified Radioactive Waste Final Disposal Act

โดยในการออกกฎหมายแต่ละฉบับดังกล่าว ต่างมีจุดประสงค์ของการบังคับใช้ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้จะขอกล่าวถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์เท่านั้น

1) Atomic Energy Basic Law

ประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายฉบับหนึ่ง คือ The Atomic Energy Basic Law เพื่อใช้กำหนดหลักการทั่วไปเกี่ยวกับกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องับพลังงานนิวเคลียร์

กฎหมายดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อสงวนรักษาแหล่งพลังงานในอนาคต ทำให้บรรลุความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมโดยสนับสนุนการวิจัย การพัฒนาและการใช้ประโยชน์พลังงานปรมาณู นอกจากนี้ยังสนับสนุนความปลอดภัยของประชาชนและยกมาตรฐานการดำเนินชีวิตของประชาชน โดยการวิจัย การพัฒนาและการใช้ประโยชน์พลังงานปรมาณูต้องเป็นไปในทางสันติ มุ่งหมายเพื่อให้เกิดความปลอดภัยและดำเนินการอย่างอิสระภายใต้การจัดการแบบประชาธิปไตย (มาตรา 1 และมาตรา 2)

กฎหมายดังกล่าวได้วางหลักทั่วไปในเรื่องการชดเชยค่าเสียหายว่า ในกรณีที่รัฐบาลหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมาย ดำเนินการพัฒนาวัตถุดิบกำเนิดนิวเคลียร์ตามอำนาจที่กฎหมายกำหนดแล้วได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน สิทธิทำเหมือง สิทธิการเช่าหรือสิทธิอื่นใดและแก่บุคคลอื่นที่มีส่วนได้เสีย รัฐบาลหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายต้องชดเชยค่าเสียหายตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย (มาตรา 20 และมาตรา 21)

2) Law on Compensation for Nuclear Damage

นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นได้ออกกฎหมาย The Law on Compensation for Nuclear Damage เพื่อปกป้องบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์และเพื่อช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมนิวเคลียร์ ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้

กฎหมายดังกล่าวได้สร้างหลักพื้นฐานในการชดเชยค่าเสียหายกรณีมีความเสียหายเกิดจากนิวเคลียร์ไม่ว่าจะเป็นผลจากการแตกตัวของวัตถุเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ หรือจากกัมมันตรังสีหรือความเป็นพิษของวัตถุเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ ในระหว่างการปฏิบัติการของเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ การผลิต การแปรสภาพเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ใช้แล้ว การใช้เชื้อเพลิงนิวเคลียร์ การกำจัดของเสียที่เกิดจากเชื้อเพลิงนิวเคลียร์หรือวัตถุที่ปนเปื้อนเชื้อเพลิงนิวเคลียร์รวมถึงการขนส่งหรือการเก็บรักษาเชื้อเพลิงนิวเคลียร์หรือวัตถุที่ปนเปื้อนเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ด้วย (มาตรา 1 และมาตรา 2)

ในกรณีมีความเสียหายจากนิวเคลียร์เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติการของเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ การผลิต การแปรสภาพเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ใช้แล้ว การใช้วัตถุเชื้อเพลิงนิวเคลียร์

การจำกัดของเสียหรือการเก็บรักษาเชื้อเพลิงนิวเคลียร์หรือวัตถุที่ปนเปื้อนเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ ผู้ที่รับผิดชอบในการดำเนินการดังกล่าวต้องรับภาระในความเสี่ยง เว้นแต่ในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากภัยธรรมชาติร้ายแรง หรือการจลาจล

หากความเสียหายเกิดขึ้นในระหว่างการขนส่งเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ ผู้ที่ส่งเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ต้องเป็นผู้รับภาระในความเสี่ยง เว้นแต่มีสัญญาพิเศษระหว่างผู้ส่งและผู้รับ

อย่างไรก็ดี หากความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำโดยเจตนาของบุคคลที่สาม ผู้ที่รับภาระในความเสี่ยงมีสิทธิไล่เบี้ยความเสียหายดังกล่าวกับบุคคลที่สามได้ (มาตรา 3 และ มาตรา 5)

สำหรับการดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติการของเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ การผลิต การแปรสภาพเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ใช้แล้ว การใช้เชื้อเพลิงนิวเคลียร์ การกำจัดของเสียที่เกิดจากเชื้อเพลิงนิวเคลียร์หรือวัตถุที่ปนเปื้อนเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ รวมถึงการขนส่ง หรือการเก็บรักษาเชื้อเพลิงนิวเคลียร์หรือวัตถุที่ปนเปื้อนเชื้อเพลิงนิวเคลียร์นั้น ผู้ที่จะดำเนินการดังกล่าวต้องจัดเตรียมหลักประกันทางการเงินเพื่อชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์ จำนวน 120 พันล้านเยนต่อ 1 โรงงาน หรือ 1 สถานประกอบการ หรือเรื่อนิวเคลียร์ 1 ลำ (คณะรัฐมนตรีอาจกำหนดจำนวนที่น้อยกว่า 120 พันล้านเยนก็ได้) หากผู้ประกอบการไม่มีหลักประกันทางการเงินจะไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ ทั้งนี้ หลักประกันทางการเงินอาจเป็นสัญญารับประกันความเสียหายจากนิวเคลียร์ ข้อตกลงชดใช้ค่าเสียหายกรณีมีความเสียหายจากนิวเคลียร์ การวางเงิน หรือการเตรียมสิ่งอื่นที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Minister for Education, Culture, Sport, Science and Technology (MEXT)) (และหากหลักประกันทางการเงินลดจำนวนลงเนื่องจากการชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์ อธิบดีสำนักงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาจสั่งให้จัดหาเพิ่มไม่เกินจำนวนหลักประกันทางการเงินเดิมโดยกำหนดระยะเวลาได้ตามที่เห็นสมควร (มาตรา 7)

สำหรับผู้ที่จะนำเรือนิวเคลียร์เข้าไปในน่านน้ำประเทศอื่น ต้องจัดเตรียมหลักประกันทางการเงินเพื่อชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์ อาจเป็นสัญญารับประกันความเสียหายจากนิวเคลียร์ ข้อตกลงชดใช้ค่าเสียหายกรณีมีความเสียหายจากนิวเคลียร์หรือหลักประกันทางการเงินอื่นต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามจำนวนที่ตกลงกันระหว่างรัฐบาลญี่ปุ่นและรัฐบาลประเทศอื่น ส่วนผู้ที่ประสงค์จะนำเรือนิวเคลียร์ต่างชาติเข้าไปในน่านน้ำญี่ปุ่น ก็ต้องเตรียมหลักประกันทางการเงินเช่นเดียวกัน (มาตรา 7-2)

สัญญารับประกันความเสียหายจากนิวเคลียร์ เป็นสัญญาที่ผู้รับประกันมีหน้าที่ชดใช้เงินค่าเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์ให้แก่ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับนิวเคลียร์ที่รับภาระความเสียหาย ส่วนผู้ดำเนินการเกี่ยวกับนิวเคลียร์มีหน้าที่ต้องจ่ายเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้รับประกันภัย โดยผู้ดำเนินการเกี่ยวกับนิวเคลียร์อาจเรียกร้องให้ผู้รับประกันภัยชดใช้ค่าประกันภัยตามจำนวนที่เงินได้ชดใช้ค่าเสียหายไป หรือตามจำนวนที่ได้รับความยินยอมจากผู้ที่ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์ สำหรับบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์จะมีบุริมสิทธิเหนือเจ้าหนี้อื่นตามจำนวนที่กำหนดในสัญญารับประกันความเสียหาย ทั้งนี้ สิทธิเรียกร้องเงินรับประกันภัยดังกล่าวไม่สามารถโอน จำนอง หรือยึด แต่บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์อาจยึดได้โดยพิจารณาจากสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้น (มาตรา 8 และมาตรา 9)

ข้อตกลงชดใช้ค่าเสียหายกรณีมีความเสียหายจากนิวเคลียร์เป็นสัญญาที่รัฐบาลมีหน้าที่ชดใช้เงินค่าเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์ ให้แก่ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับนิวเคลียร์ที่รับภาระความเสียหายซึ่งสัญญารับประกันภัยหรือหลักประกันทางการเงินอื่นครอบคลุมไม่หมดภายในวงเงินที่รัฐสภาอนุมัติในแต่ละปีงบประมาณ ส่วนผู้ดำเนินการเกี่ยวกับนิวเคลียร์มีหน้าที่จ่ายเงินค่าธรรมเนียมให้แก่รัฐบาล โดยผู้ดำเนินการเกี่ยวกับนิวเคลียร์อาจเรียกร้องให้รัฐบาลชดใช้ค่าเสียหายตามจำนวนที่ตนได้ชดใช้ค่าเสียหายไป หรือตามจำนวนที่ได้รับความยินยอมจากผู้ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์ และในกรณีที่บุคคลที่สามเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หากรัฐบาลได้ชดใช้เงินค่าเสียหายให้ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับนิวเคลียร์แล้ว ก็สามารถสวมสิทธิไล่เบี้ยเอาเงินค่าเสียหายที่ได้ชดใช้ไปจากบุคคลที่สามได้ สำหรับบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์จะมีบุริมสิทธิเหนือเจ้าหนี้อื่นตามจำนวนที่กำหนดในข้อตกลงชดใช้ค่าเสียหายดังกล่าว ทั้งนี้ สิทธิเรียกร้องเงินค่าเสียหายตามข้อตกลงชดใช้ค่าเสียหายดังกล่าวไม่สามารถโอน จำนอง หรือยึด แต่บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์อาจยึดได้ โดยพิจารณาจากสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้น (มาตรา 10 และมาตรา 11)

การวางเงินไม่ว่าจะเป็นการวางเงินสดหรือหลักทรัพย์ตามที่กำหนดโดยคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อใช้เป็นหลักประกันทางการเงินต้องกระทำที่สำนักกฎหมายหรือสำนักกฎหมายเขตที่อยู่ใกล้กับสำนักงานใหญ่ของผู้ดำเนินการเกี่ยวกับนิวเคลียร์ที่สุด โดยบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากนิวเคลียร์อาจได้รับการชดใช้ค่าเสียหายเป็นเงินสดหรือหลักทรัพย์ที่ผู้ดำเนินการนิวเคลียร์ได้วางไว้ดังกล่าว ทั้งนี้ ผู้ดำเนินการนิวเคลียร์อาจถอนเงินสดหรือหลักทรัพย์ที่วางไว้ได้ตามที่รัฐมนตรีกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อนุญาต ในกรณีดังนี้

- ก. มีการชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์แล้ว
- ข. มีการเตรียมหลักประกันทางการเงินอย่างอื่นแทนการวางเงิน

ค. การปฏิบัติการของเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ได้หยุดลง

โดยรัฐมนตรีกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อาจกำหนดเวลาและจำนวนเงินหรือหลักทรัพย์ที่ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับนิวเคลียร์สามารถถอนไปได้ (มาตรา 12 - มาตรา 14)

ในกรณีจำนวนค่าเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์เป็นจำนวนที่เกินหลักประกันทางการเงิน รัฐบาลอาจให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับนิวเคลียร์ได้ แต่ต้องได้รับการอนุมัติจากรัฐสภา (มาตรา 16)

คณะกรรมการประนอมข้อพิพาทสำหรับการชดเชยค่าเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์ (The Dispute Reconciliation Committee for Nuclear Damage Compensation) เป็นหน่วยงานที่ขึ้นกับรัฐมนตรีกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยทำหน้าที่เป็นคนกลางไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์ และสืบสวนกับประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้น เพื่อใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (มาตรา 18)

ในกรณีความเสียหายที่เกิดจากนิวเคลียร์เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง รัฐบาลต้องรายงานต่อรัฐสภาถึงสภาพความเสียหายและมาตรการที่รัฐบาลได้ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด และในกรณีที่มีความเสียหายเกิดจากนิวเคลียร์ รัฐบาลต้องรายงานข้อคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรให้รัฐสภาเกี่ยวกับการบรรเทาและการป้องกันความเสียหายเพื่อรายงานต่อ Atomic Energy Commission (AEC) และ Nuclear safety Commission (NSC) และนำรายงานต่อนายกรัฐมนตรี (มาตรา 19)

ในกรณีที่รัฐมนตรีกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องทราบถึงหลักประกันทางการเงินของผู้ดำเนินการเกี่ยวกับนิวเคลียร์ อาจกำหนดให้ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับนิวเคลียร์แสดงรายงานต่างๆ หรืออนุญาตให้เจ้าพนักงานเข้าไปในสำนักงาน โรงงาน สถานประกอบการหรือเรือนิวเคลียร์ เพื่อตรวจสอบบัญชี เอกสารและวัตถุอื่นใด หรือสอบถามบุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวได้ ซึ่งเมื่อเจ้าพนักงานเข้าไปในสถานที่ของผู้ดำเนินการเกี่ยวกับนิวเคลียร์จะต้องมีบัตรประจำตัวกับแสดงบัตร หากถูกร้องขอ ทั้งนี้ อำนาจในการตรวจสอบดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นการตรวจสอบการกระทำความผิดอาญา (มาตรา 21)

สำหรับบุคคลที่ดำเนินการเกี่ยวกับนิวเคลียร์โดยไม่มีหลักประกันทางการเงิน ต้องถูกลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนบุคคลที่ไม่แสดงรายงานหรือแสดงรายงานเท็จเกี่ยวกับหลักประกันทางการเงินในกรณีที่รัฐมนตรีกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กำหนดให้รายงาน หรือบุคคลที่ไม่ยินยอม รบกวน

หรือหลบหนีเจ้าพนักงานในการเข้าไปหรือการตรวจสอบหรือไม่ยอมตอบคำถามหรือตอบคำถามเท็จในกรณีที่เจ้าพนักงานสอบถาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท

ในกรณีผู้แทนนิติบุคคลหรือตัวแทนหรือพนักงานของนิติบุคคลหรือของบุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนดังกล่าวข้างต้น นิติบุคคลหรือบุคคลดังกล่าวต้องถูกลงโทษปรับตามจำนวนเดียวกับผู้กระทำการฝ่าฝืนด้วย (มาตรา 24 - มาตรา 26)